

در سال ۱۳۲۰ به تحصیل علوم دینی روی آورد. مقدمات را در بروجرود، نزد مرحوم فیضی و مرحوم مجاهدی فراگرفت و در زمان مهاجرت آیت الله بروجرودی به قم (سال ۱۳۲۶) به قم رفت و لمعتین را نزد آیت الله شهید صدوقی (ره) و رسائل را نزد آیت الله حاج شیخ مرتضی حائری یزدی (ره) و مکاسب را نزد آیت الله سلطانی طباطبایی و کفایتین را نزد مرحوم مجاهدی و مرحوم آیت الله شیخ عبدالجواد اصفهانی و خارج اصول را نزد آیات عظام: امام خمینی (ره) و محقق داماد (ره) و حجت کوه کمره ای (ره) و خارج فقه را نزد آیات عظام: بروجرودی و امام خمینی و حجت کوه کمره ای فرا گرفت و به درجه اجتهاد نایل آمد. همزمان فلسفه و کلام و تفسیر را نزد آیت الله علامه طباطبایی آموخت. وی تا سال ۱۳۳۴ شمسی در قم به تحصیل و تدریس سطوح عالی اشتغال داشت؛ تا اینکه به دستور آیت الله بروجرودی و به درخواست عده ای از مردم تهران، برای اقامه نماز و تصدی امور شرعی به آن شهر رفت و ۴۵ سال در مسجد سادات، واقع در میدان زندان قصر به اقامه نماز و تدریس پرداخت و آن مسجد را به طرز باشکوهی تجدید بنا نمود.

معظم له از بسیاری از بزرگان شیعه اجازات متعدد روایی، اجتهادی و امور حسبه دریافت داشت که از جمله آنها آیات عظام: شیخ آقا بزرگ تهرانی، شیخ عبدالنبی عراقی، خویی، امام خمینی، شریعتمداری، سید عبدالهادی شیرازی، شاهرودی، گلپایگانی، حکیم، میر سیدعلی یشری، به خصوص آیت الله بروجرودی بوده اند. ایشان سراسر عمرش را به تحصیل، تدریس، تحقیق و تبلیغ دین گذراند و موفق شد تا شاگردان ممتازی تربیت و کتاب های ارزنده ای را تصحیح و احیاء کند که برخی از آنها عبارتند از:

۱. مفاتیح الجنان مرحوم محدث قمی (ره).
۲. تحفه طوسیة.
۳. هدیه الزائرین.
۴. بهج الصباغه فی شرح نهج البلاغه، علامه شوشتری (ره).
۵. مسالک الافهام.
۶. مبسوط شیخ طوسی (ره).
۷. مغنی المغنی آیت الله آقای حاج شیخ

محمد بروجرودی (ره).

۸. سنابرق، علامه سید جعفر کشفی (ره).
۹. اجابة المضطربین.
۱۰. تنظیم فهرست تذکره علامه.
۱۱. الجلد اول و دوم روضات الجنات.
۱۲. بیانات الفرید، علامه فرید گلپایگانی.
۱۳. تفسیر سوره حنجر.
۱۴. تفسیر سوره حدید، صف، تغابن و رساله ای در ولایت.
۱۵. اثبات صانع و مراتب توحید.
۱۶. تفسیر سوره اسراء، مؤمنون، ملک.
۱۷. العقد المنیر فی مایعلق بدرهم و اللذائیر، آیت الله آقای حاج سید موسی مازندرانی (ره).
۱۸. شرح ابن میثم بر نهج البلاغه.
۱۹. شرح حال آیت الله علامه سید جعفر کشفی (ره).

سرانجام در سن ۷۵ سالگی در روز دوشنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۳۷۹ (دهم صفر ۱۴۲۱ قمری) بدرود حیات گفت و پس از تشییع با شکوهی در تهران و پس از آن در قم و نماز آیت الله جوادی آملی در قبرستان باغ بهشت به خاک سپرده شد.

سید محمد صالح صدر آک داوود

***

فرهنگی

انتشار نشریه ذهن

«ذهن» به صاحب امتیازی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه، نخستین شماره فصلنامه تخصصی معرفت شناسی و دانش های همگن اسلامی و به مدیر مسؤلی علی اکبر رشاد و با همکاری شورای نویسندگان منتشر شد.

در بخشی از سرمقاله: اهداف این نشریه چنین آمده است:

۱. بازپژوهی و بازپسیرایی، تنسیق و ساماندهی، تعمیق و توسعه مبانی و مباحث معرفت شناسی اسلامی و اهتمام در جهت دستیابی به تبیین هایی تازه در این حوزه، با لحاظ مکاتب و مناظر و مباحث معرفت شناختی معاصر و جدید؛
۲. مطالعه تطبیقی و ارزیابی علمی نحله ها و نظریه های معرفت شناختی کلاسیک، جدید و معاصر با هم، از سویی و با نظریه های اسلامی از دیگر سو؛

ذهن

مفاتیح الجنان
عرفت شناسی و معرفت شناسی
شماره ۱۳۶
تابستان ۱۳۹۰

مفاتیح الجنان
عرفت شناسی و معرفت شناسی
شماره ۱۳۶
تابستان ۱۳۹۰

۳. گسترش زمینه تعاطلی آراء و تضارب افکار در قلمرو معرفت شناسی، از طریق طرح عالمانه مباحث و نظرات گوناگون و برقراری ارتباط زنده و سازنده میان صاحب نظران در داخل و خارج؛

۴. تبیین نقاط، مبانی و لوازم تلاقی آراء و نظریه های معرفت شناختی با اندیشه دینی - فلسفی اسلامی و پاسخ گویی به شبهات و تشکیکات مطرح.

همچنین محورهای درج مقالات این فصلنامه، چنین تعریف شده است: تعاریف و اطلاعات، پیشینه و تطورات، موضوع و مسائل، هدف و کارکردها و اقسام معرفت شناسی و رویکردهای مختلف معرفت شناختی. همچنین تحلیل معرفت (اطلاعات و تعاریف معرفت و واژگان معادل، تئوری های معنا...)، مبدأ و کیفیت تکوین معرفت، امکان و گستره معرفت (رنالیسم ساده، رنالیسم پیچیده، شکاکیت، نسبی گرایی، ایدالیسم)، اقسام معرفت، تئوری های صدق و تئوری های توجیه.

در نخستین شماره «ذهن» با موضوعاتی از جمله: معرفت شناسی، پیشینه و تعاریف؛ علم حضوری و علم حصولی؛ صورت طبیعی دادن به معرفت شناسی؛ با آثاری از آیت الله مصباح یزدی، مصطفی ملکیان، آیت الله دکتر مهدی حائری یزدی، کارل پوپر، آلون پلستینجا و کواین پرداخته شده است.

آینه پژوهش ورود «ذهن» را به خانواده مطبوعات تخصصی، تیریک گفته، دوام نشر آن را از خداوند علیم مسئلت می نماید.

○